

De Vlucht uit het Leven

door P. Keuning

HET was op een avond in een kamp. Wat er aanleiding toe was, weet ik niet meer, maar een der aanwezigen reciteerde een vers van J. J. L. ten Kate. Er is een verliefd meisje, dat nog lang niet zeker is van wederliefde. Misschien zal de jonge man, op wien ze een oogje heeft, van een ander meisje houden. Nu, het zij zoo. Het verliefde meisje zucht:

Weenend zal 'k haar zalig spreken,
Zij 't met tranen in mijn stem
En, al zou het hart mij breken,
Breek mijn harte, 't is voor hem.

Daar klonk onder de kampgasten, toen deze verzen gezegd werden, ineens een helder gelach op.

Zóó is het zeker de bedoeling van Ten Kate, die deze verzen uit het Duitsch, naar ik meen, vertaalde, niet geweest. Hij heeft ze volkomen ernstig genomen, hij zag er niets belachelijks in.

Hoe komt het dan, dat een tegenwoordig geslacht bij het hooren van deze ernstig-bedoelde verzen, het lachen niet kan houden? Vroeger vond men zoiets toch *mooi*.

Er is dan wel een heel groote tegenstelling tusschen toen en nu.

Die tegenstelling is er inderdaad.

Een vroeger geslacht kon zich nog opwinden bij een „romantisch” geval, dweepte ook menigmaal met *valsche* romantiek.

Het tegenwoordig geslacht lacht er om, vraagt naar waarheid en werkelijkheid. En mitsdien gaan wij, wat vroeger was, veroordeelen en prijzen onszelf, omdat we zoo waar zijn en zooveel werkelijkheidszin hebben.

Laat ons in ons oordeel voorzichtig zijn.

* * *

De valsche romantiek van vroeger, we verdedigen ze niet. Nu lachen we er om, maar hier valt eigenlijk niets te lachen.

Wij moeten er in de eerste plaats in zien een vlucht uit het werkelijke leven. 't Werkelijke leven was grauw en donker, maar 't leven der verbeelding, hoe heerlijk, hoe schoon. Altijd straalt er de zon en geuren er de bloemen.

Die vlucht uit de werkelijkheid vindt haar oorzaak daarin, dat men het leven niet aandurfde. Bilderdijk b.v. heeft hiermee bijna heel zijn leven geworsteld. Natuurlijk, ook de menschen van vroeger kwamen telkens weer voor de werkelijkheid te staan; de vlucht in de romantiek was niet vol te houden. En dan zijn er ook vroeger velen geweest, die met de werkelijkheid, al was ze nog zoo hard, klaar kwamen. Bilderdijk is er ten slotte ook mee klaargekomen.

Maar toch — het was zoo heerlijk, telkens weer die werkelijkheid te ontvluchten. Er zat toch, al *moest* men ten slotte de harde waarheid aanvaarden, zoo'n troost in de romantiek. 't Gevaar lag voor de hand. Men *maakte* ten slotte het leven romantisch en kon niet meer waarheid van leugen onderscheiden. Ja, men propageerde de leugen tot waarheid.

Een gevolg daarvan is ook geweest, dat men met allerlei schoone leuzen, die

OPGANG

slechts leuzen bleven, genoeg nam en zich heerlijk ging opwinden over dingen, die volstrekt geen waarde hadden.

't Gevolg was evenzeer, dat men de verhoudingen tusschen man en vrouw, ouders en kinderen, gedienden en dienenden niet meer zag, zooals ze waren, maar alles onder het rooskleurig licht van een valsche romantiek zag. En daardoor werden die verhoudingen bedorven, trok alles scheef, sloot men de oogen voor het leelijke en weende heerlijke tranen bij de aandoenlijke geschiedenis van een bedelkind. Gelukkig nog maar, dat er bedelkinderen waren, want nu kon men over het droevig lot van gezegde bedelkinderen milde tranen vergieten. En nu komen we nog eens op onzen Ten Kate terug met zijn vertaalde verzen. In de verhouding tusschen man en vrouw werd het element der aanbidding ingevoegd. Een jonge man moet voor het aangebeden meisje op de knieën liggen en het meisje moet zeggen:

Zóó ver gaan mij andren te boven
En mij wou hij kiezen, juist mij.

Maar nu komt het werkelijke leven, het huwelijk met zijn vele problemen. En nu wil men de werkelijkheid aanpassen aan zijn valsche romantiek. Natuurlijk lukt dit niet en dus komt het conflict.

Wat moet men nu doen? Wel, uit het werkelijke leven vlucht men weer in de romantiek en een ongelukkig huwelijk wordt overgoten met sentimenteel sausje. Zoo gaat men op de weg van de leugen hoe langer hoe verder.

* * *

Er komt een jonger geslacht, een geslacht, dat van de oude romantiek niet meer wil weten.

Geen wonder. Het nieuwe is er al lang af, het is alles zoo oud en versleten geworden, niemand gelooft er meer aan. Het jonger geslacht vraagt naar waarheid, naar de naakte, koude waarheid. Het jonger geslacht beschuldigt ons, ouderen, omdat wij, met onze vlucht in de romantiek, het hebben opgevoed met leugens en phrases.

Ach, wij hebben, veel meer dan wij ooit geweten hebben, de leugen liefgehad. Maar nu staan daar de jongeren en ze rukken ons onbarmhartig de blinddoek van het gelaat.

In haar boek „Waren wij Kinderen?” laat Fré Dommisse een meisje zeggen, dat de menschen vroeger allemaal schijnheilig waren.

En nu is dit het gezegde van een meisje in haar sturm-und-drang-periode, maar in 't zelfde boek lezen we ook het volgende:

„Een gek, die zich zoo voor een ander geeft,” zei laatst een vriend van Hans.
„Als je om je heen kijkt, zie je toch zoo, dat de heele wereld een bende is. Wat bereik je met al je idealen?”

Weg er dus mee.

„Soms ben ik bang, dat alles maar schijn is.”

En Roel Houwink, die dit boek in een radio-rede besprak, merkt er bij op: „Dat is de diepste en ernstigste klacht van de kinderen van dezen tijd. Dat is de aanklacht van een jonge generatie, die zich vormen wil tot een geslacht van ouderen, dat over geen levensnormen, tenzij wat leege hulzen, meer beschikt. En wat doen de ouderen? Zij doen datgene, dat zij onder geen beding moeten doen: zij halen allerlei oude, opgelapte parade-paardjes van stal. Zij geven steenen voor brood, opdat zij maar niet één oogenblik beschaamd met leege handen zouden staan.”

* * *

Zoo is dan het vonnis geveld.

OPGANG

Is het een billijk vonnis?

Neen, want het is eenzijdig. Ook al erkennen wij volmondig, dat wij menigmaal de vlucht namen voor de werkelijkheid in de romantiek, al stemmen wij toe, dat daardoor ons leven menigmaal een leugen werd en dat wij een jonger geslacht wilden houden bij wat niet waarachtig is, evenzeer blijft het waar, dat daarmee toch niet alle levenswaarden overboord geworpen kunnen worden en evenzeer blijft het waar, dat wij, ouderen, niet *enkel* de leugen propageerden, niet *alleen* leefden bij phrases, maar dat wij toch óók iets, o, veel te weinig, maar dan toch iets, in ons leven lieten zien van *de* waarheid, die wij van God ontvingen.

God zorgt er voor, dat er bij elke generatie menschen zijn, die, door Zijn waarheid gegrepen, de leugen leerden verfoeien, de phrase leerden haten, omdat ze de groote levenswaarden grepen. God verlost van de leugen.

Al ontkennen we dus niet, dat een jonger geslacht het recht heeft, een vorige generatie te beschuldigen, wij meenen toch, dat dit jonger geslacht niet het recht heeft, daarom alle levenswaarden te ontkennen.

Wij spraken over de vlucht uit de werkelijkheid in de romantiek. Dááaraan heeft een vorig geslacht zich, zeer zeker, schuldig gemaakt.

Maar de jongere generatie kent óók een vlucht uit de werkelijkheid, de vlucht in het cynisme.

Liefde, trouw, sympathie, opoffering... woorden, woorden. Wie er over spreekt, krijgt te hooren: hopeloos sentimenteel.

Wat wordt in onze tijd niet voor sentimenteel uitgekreten. En met de sentimentaliteit bant men ook, ten onrechte, het sentiment uit.

't Leven durft men ook nu niet aan. En daarom vlucht men er uit weg. 't Leven, zooals het is, wil men niet zien, en daarom blijft er niets anders over, dan jezelf wijs te maken, dat je, afzijdig van het leven staand, maar voor jezelf moet nemen, wat er te krijgen is: zinnelijk genot.

Liefde..... gekheid, daar is de driehoeksverhouding, die je wel anders leert. Opoffering..... een phrase, waaronder je je zelfzucht verbergt.

Godsdienst..... een leugen, die je maar aanhoudt, omdat je wat bang bent uitgevallen, of omdat het je voordeelig is.

Men lacht nu om den jongeling, die geknield ligt voor zijn aangebedene, want zoo is het leven niet. Maar een later geslacht zal lachen om de twee boksers, die elkaar tegen de grond slaan, want zoo is het leven ook niet.

Een vlucht *blijft* een vlucht en is altijd laf, 't zij men dan de vlucht neemt in het romantisme of in het cynisme. De vlucht uit het leven is altijd leugen.

Nu, de menschen hebben de duisternis liever gehad dan het licht; ze hebben de leugen gekozen boven de waarheid.

Dat geldt voor alle geslachten, dat is het ontzettende, waarmede we altijd weer zullen moeten rekenen.

Dwaas, die de zonde ontkent, de ellende, waarin de wereld verzonken is, het leed, die altijd-wassende stroom.

Maar dwaas evenzeer, wie de Goddelijke genade ontkent en het licht, dat tóch schijnt in de duisternis, de waarheid, die tóch de leugen overwint.

Zonde en genade, ze maken samen het leven, tot wat het is.

Ziehier nu een taak voor de christelijke kunst. Zij moet ons *het* leven geven, niet zooals een vroeger geslacht het liefde te zien en *niet* zooals een tegenwoordig geslacht het belijft te zien, maar zooals het *is*.

Alleen hij kan dat doen, die met het leven klaargekomen is, niet meer op de vlucht slaat, maar het aanvaardt, zooals het geworden is door de schuld van de menschen en de genade van God.

Dat kan alleen hij, die bereid is, om het groote offer te brengen, dat God vraagt: het offer van het eigen hart.